

BRÜNNI MAGYAR Futár

■ ÚJ ALAPSZABÁLYA VAN A CSMMSZ-NEK

■ A BRÜNNI BABYLONFEST 9. ÉVFOLYAMA

■ 60 ÉVE ZAJLOTT A „PESTI SRÁCOK”
FORRADALMA

26. évfolyam
2021

Obsah

ZE ŽIVOTA SVAZU

- POZDRAV | 4
- BŘEZNOVÁ VZPOMÍNKOVÁ SLAVNOST V BRNĚ | 5
- SVAZ MAĐARŮ MÁ NOVÉ STANOVY | 6
- 9. VÝROČÍ BRNĚNSKÉHO BABYLONFESTU | 7

KRONIKA ROKU 2016 | 10

VÝROČÍ

- 2016: PAMĚTNÍ ROK SV. MARTINA | 13
- 1956 – 60. VÝROČÍ MAĐARSKÉ REVOLUCE | 15

PROCHÁZKY PO BRNĚ

- PO STOPÁCH MOZARTA | 17
- BRNĚNSKÁ PŘEHRADA | 19

NAŠE DĚICTVÍ

- KROMĚŘÍŽ – HANÁCKÉ ATÉNY | 22

ČESKÉ RESUMÉ

Tartalom

SZERVEZETI ÉLET

- KÖSZÖNTŐ | 4
- MÁRCIUSI MEGEMLÉKEZÉS BRÜNNBEN | 5
- ÚJ ALAPSZABÁLYA VAN A CSMMSZ-NEK | 6
- A BRÜNNI BABYLONFEST 9. ÉVFOLYAMA | 7

A 2016-OS ÉV ESEMÉNYNAPTÁRA | 10

ÉVFORDULÓK

- 2016: SZÉNT MÁRTON-EMLÉKÉV | 13
- 60 ÉVE ZAJLOTT A „PESTI SRÁCOK” FORRADALMA | 15

BRÜNNI SÉTÁK

- MOZART NYOMÁBAN BRÜNNBEN | 17
- A BRÜNNI VÍZTÁROZÓ | 19

ÖRÖKSÉGÜNK

- KROMĚŘÍŽ – A HANÁ TÉRSÉG ATHÉNJE | 22

CSEH ÖSSZEFOGLALÓ

KÖSZÖNTŐ

*Tisztelt Olvasók,
kedves Tagtársaim!*

SZERETETTEL KÖSZÖNTÖM A BRÜNNI MAGYAR FUTÁR MINDEN OLVASÓJÁT! LAPSZÁMUNKBAN A 2016-OS ÉV ÁTTEKINTÉSÉRE VÁLLALKOZTUNK, AMELY EZÚTTAL IS HASZNOS RENDEZVÉNYEKBE ÉS SZÉP ÉLMÉNYEKBE GAZDAG VOLT.

Tevékenységünket leginkább a kulturális és hagyományörző rendezvények, programok jellemzik, amelyek célja tagjaink, a Csehországban élő magyarok identitásának megőrzése, anyanyelvi művelődésének elősegítése. A 2016-os év folyamán szervezőként, társszervezőként vagy partnerszervezetként több mint harminc rendezvény megvalósításában vettünk részt, ezeken felül pedig heti rendszerességgel megtartottuk hagyományos klubtalálkozóinkat is.

Az elsősorban a tagjainkat megszólító rendezvények mellett fontosnak tartjuk a kapcsolattartást a többségi nemzet és a városban, illetve a régióban élő többi nemzeti kisebbség képviselőivel. Az elmúlt évben is aktív résztvevői voltunk a város és a kerület által szervezett nemzeti kisebbségi rendezvényeknek, fesztiváloknak, mint a Babylonfest, a Dél-morvaországi kerület nemzeti kisebbségi napja, valamint a Kuřim és

Karviná városok által szervezett kisebbségi napok. Ezt az együttműködést a Brünn város önkormányzata és a Dél-morvaországi kerület tanácsa által létrehozott kisebbségi bizottságok is elősegítik. Szervezetünknek a városi bizottság mellett működő Babylonfest koordinációs bizottságában és az újonnan létrehozott kerületi kisebbségi bizottságban van közvetlen képviselője.

A többségi társadalomnak és az érdeklődőnek konkrét programokat, valamint tolmács-fordítói, közvetítői, konzultációs, stb. szolgáltatásokat kínálunk. A szolgáltatásainkból származó bevétel – bár nem egyenletes intenzitással – nagyban hozzájárul a pályázatokhoz szükséges önrész, és ezáltal a szervezetünk kiegyensúlyozott gazdálkodásának biztosításához. Külön szeretném kiemelni az elmúlt évben nagy érdeklődésnek örvendő és sikeres magyar nyelvtanfolyamunkat.

Tagbázisunk stabilnak mondható, fizető tagjaink többsége, ha nem is látogatja rendszeresen

rendezvényeinket, bizonyára azért támogat bennünket, mert rendszeres tájékoztatást kap a szervezet életéről, és tudja, hogy környezetünk, támogatóink és a médiák pozitívan ítélik meg tevékenységünket.

A 2016-os évünk értékeléséből nem hiányozhat egy rendkívül fontos dolog: a majdnem kétéves előkészítő munka eredményeként megtörtént a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége új alapszabályának jóváhagyása és hivatalos regisztrációja, valamint a szövetség és helyi szervezetei bejegyzése az egyesületi regiszterbe, amire a Cseh Köztársaság új Polgári Törvénykönyve előírásainak megfelelően volt szükség. Mindebben a munkában a brünni

szervezet tagjai országos szinten is oroszlánrészt vállaltak, segítve a többi helyi szervezetet és ezáltal a Szövetség egységét is.

Ezen a helyen is szeretném megköszönni minden egyes vezetőségi és aktív tag áldozatos munkáját, segítségét, tanácsát, amivel hozzájárult szervezetünk céljainak megvalósításához. Köszönet illeti természetesen támogatóinkat és stabil partnereinket is, mivel az ő anyagi hozzájárulásuk és hathatós segítségük nélkül nehezen tudtuk volna megvalósítani terveinket.

*Fazekas Mónika
elnök*

Márciusi megemlékezés Brünnben

**A CSEH- ÉS MORVAORSZÁGI
MAGYAROK SZÖVETSÉGE BRÜNNI
SZERVEZETE ÉS A KAZINCZY
FERENC DIÁKKLUB KÉPVISELŐI A
HAGYOMÁNYOKHOZ HŰEN IDÉN
IS KÖZÖSEN EMLÉKEZTEK MEG
AZ 1848/49-ES MAGYAR
FORRADALOMRÓL ÉS
SZABADSÁGHARCRA ANNAK
168. ÉVFORDULÓJÁN.**

Az ünnepi megemlékezésre 2016. március 16-án került sor a brünni Špilberk várban, a külső várfalon elhelyezett magyar jakobinusok emléktáblájánál, amely 1964 óta hirdeti a 18. és 19. század fordulóján Brünnben raboskodott magyarok emlékét.

A szép számban összegyűlt résztvevőket Ambrus Tünde köszöntötte, majd Petőfi Sándor

1848 márciusában keltezett Bordal című versével idézte fel a forradalom kezdeti szakaszát jellemző optimizmust és lelkesedést. Ezután a két szervezet képviselői elhelyezték az emléktáblánál a tisztelet virágait, s a megemlékezés a Himnusz eléneklésével zárult.

(bmf)

Új alapszabálya van a CSMMSZ-nek

A Cseh Köztársaság törvényhozó testületei 2012 tavaszán hagyták jóvá az új Polgári Törvénykönyvet (89/2012 számú törvény), amelynek egyes rendelkezései nagymértékben érintik a civil szervezetek működését is. Az új törvénykönyv több mint két évtizeddel a polgári társulások létrehozását és működését szabályozó 83/1990 számú törvény hatályba lépését követően szabályozza újra a nonprofit szektorban tevékenykedő jogi személyekkel kapcsolatos kérdéseket. Mivel a törvény átmeneti rendelkezéseinek értelmében annak hatályba lépésétől számítva (2014. január 1.) a már korábban létrehozott egyesületeknek három éven belül összhangba kellett hozni működésüket az új törvénnyel, elengedhetetlen volt szövetségünk alapszabályának módosítása. A CSMMSZ 2015. március 28-án megtartott XI. Küldöttközgyűlése feladatul adta az országos elnökségnek, hogy a törvénnyel összhangban készítse elő a szervezet alapszabályának módosítását. A szükséges előkészítő munkálatokat követően az alapszabály végleges elfogadására a 2016. augusztus 27-én, Koutyban megtartott XII. Küldöttközgyűlés alkalmával került sor.

A Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége
2016. augusztus 27-én, Koutyban megtartott

XII. KÜLDÖTTKÖZGYŰLÉSÉNEK HATÁROZATA

A XII. Küldöttközgyűlés:

- 1) Jóváhagyta a CSMMSZ-nek az alapszervezetekben előzetesen megtárgyalt és jóváhagyott, a 89/2012 számú törvény (Polgári Törvénykönyv) szerinti és azzal összhangban lévő alapszabályát;
- 2) Megerősítette az Országos Elnökség tagjait az alábbi összetételben:
Szabó János, Szaló Béla, Szilvássy Katalin (Prága), Bors István, Nagy Sándor, Rákóczi Anna (Ostrava), Ambrus Tünde, Detáry Attila, Fazekas Mónika (Brünn), Fekete Tibor, Kulina Ferenc (Teplíce), Krivánek László (Plzeň), Pospíšilová Iveta (Lovosice), Turay Erzsébet (Karlovy Vary);
- 3) Megerősítette az ellenőrző bizottság tagjait az alábbi összetételben:
Becske Katalin (Prága), Mlejnek Ilona (Brünn), Szabó Szerén (Ostrava);
- 4) Tudomásul vette, hogy az országos elnökség megerősítette elnöki tisztségében Rákóczi Annát, alelnöki tisztségében Szaló Bélát;
- 5) Tudomásul vette, hogy az ellenőrző bizottság megerősítette elnöki tisztségében Mlejnek Ilonát;
- 6) A XII. Küldöttközgyűlés feladatul adta az országos elnökségnek, hogy biztosítsa be az alapszabály bejegyeztetését a 89/2012 számú törvény (Polgári Törvénykönyv) rendelkezéseinek értelmében.

Kouty, 2016. augusztus 27.

13. - 17.
září 2016

babylonfest

DNY BRNĚNSKÝCH NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN

2016-BAN KILENCEDIK ÉVFOLYAMÁHOZ ÉRKEZETT A BABYLONFEST, A BRÜNNI NEMZETI KISEBBSÉGEK FESZTIVÁLJA. MÁR HAGYOMÁNYOSAN ŐSZ ELEJÉN, SZEPTEMBER 13. ÉS 17. KÖZÖTT KERÜLT MEGRENDEZÉSRE A BRÜNN VÁROS KÉPVISELŐTESTÜLETE MELLETT MŰKÖDŐ NEMZETI KISEBBSÉGEK BIZOTTSÁGA KOORDINÁLÁSÁVAL. A RENDEZVÉNYSOROZAT MEGSZERVEZÉSÉBEN KÖZREMŰKÖDÖTT A BRÜNNI TURISZTIKAI INFORMÁCIÓS CENTRUM (TIC), VALAMINT A VÁROSBAN ÉLŐ NEMZETI KISEBBSÉGEK EGYESÜLETEI.

Szövetségünk brünni szervezete, ahogy minden

évben, az idén is aktívan kivette részét a rendezvénysorozat előkészítésében és lebonyolításában. Fazekas Mónika elnök a Babylonfest szervezőbizottságának programkoordinátoraként dolgozott, tagjaink pedig közreműködtek a fesztivál egyes rendezvényein. Az irodalmi műhely témája ezúttal az egyes nemzetek irodalmi Nobel-díjas alkotói voltak, képviselőtünkben Detáry Attila és Miloš Kovář mutatták be Kertész Imrét és Sorstalanság című regényét (az erre az alkalomra készült összeállításunkat két nyelven az alábbiakban közöljük). A komolyzenei koncert moderátora Vojtek János volt, fellépőként pedig Mészáros Antal zongoraművész tagtársunk lépett pódiumra. A kisebbségek csapatainak hagyományos teremfoci-bajnokságán a magyar fiatalokból álló focicsapat a nagyon előkelő második helyen végzett. A szombati fő műsorban (Babilon a Špilberk alatt), amelyre a Moravské náměstí parkjában került sor, a párkányi Pásztorúz néptáncsoport volt a vendégünk, és fellépésük nagy sikert aratott a szép számban megjelent közönség köreiben.

KERTÉSZ IMRE NOBEL-DÍJAS ÍRÓ

Kertész Imre magyar író, műfordító. Munkásságáért irodalmi Nobel-díjat vehetett át 2002-ben, e rangos kitüntetésben így először részesült magyar író. Kertész 1929-ben született Budapesten, 2016 márciusában ugyanitt tért örök nyugalomra. Közte eltelt – sorstalannak indult – 86 év. 1944-ben tizennégyévesen került az auschwitzi, majd a buchenwaldi koncentrációs táborba, ahonnan 1945-ben a lágererek felszabadítása után tért haza.

„Ugyanabban a sorban meneteltünk, akkor mit sem tudva, Auschwitz felé. Én kiugrottam a sorból, ő továbbment. Mert optimista volt – emlékezik vissza kor- és sorstársa, Heller Ágnes filozófus. – Egyszer már meghalt, de túlélte. Mert szerette az életet, a zenét, a festményeket, a napot, a szerelmet, az olvasást és az írást mindhalálig. Ő volt az egyetlen ismert író Auschwitz túlélői közül, aki nem lett öngyilkos... [...] Egy totalitárius rendszerben, szegényen, ismeretlenül, társadalmi ambíciók nélkül, a margón kezdett életművébe. Abba a munkába, hogy megírja a megírhatatlant, elmondja az elmondhatatlant.”

Legsikeresebb regénye a Sorstalanság, amelyet körülbelül tizenhárom évig írt, majd többévi várakozás után jelenhetett meg 1975-ben.

„A legnagyobb problémát persze az első regényem okozta, [...] ahol azzal kellett szembesülnöm, hogy sokan megírták már, amelyek között nagyon sok rossz változat volt, és egy-két jó. De a lényeg az volt, hogy nem szabad azonosulni. [...] Nagyon világosan kellett tudni azt, hogy az, aki itt beszél, nem egy valódi hús-vér, hanem egy regényfigura, akinek nyelve van. Tehát csak nyelv és semmi más. [...] Ez jó és világos kontroll, csak nehéz” – nyilatkozta Kertész.

Az írás számára egyszerre volt szerelem és vezeklés. Szerelem, mert nem tudott írás nélkül létezni. Fő műve után, 1977-2016 között még számtalan regényt írt (például: *Kaddis a meg*

nem született gyermekért, Az angol lobogó, A holocaust mint kultúra, K. dosszié stb.) – bár hazájában nem tulajdonítottak kitüntetett figyelmet munkásságának, tehetsége szerint csak a másodvonalas írók körébe sorolták. Vezeklés, mert minden műve kivétel nélkül Auschwitz emlékéét őrizte. *„Nem egyszerűen arról volt szó, hogy a trauma elfelejthetetlen, feldolgozhatatlan, [...] hanem arról is, hogy Kertész egész életében vezekelt azért, hogy túlélte, vezekelt azért, mert jól érezte magát abban az életben, melyet nem szabadott volna élnie”* – írja Heller.

A Sorstalanság önéletrajzi ihletésű regény, melynek főhőse egy 15 éves zsidó fiú, Köves Gyuri. A fiút a haláltábor szörnyű tapasztalatai érlelték felöltötte. A láger felszabadulása után képtelen beilleszkedni és visszatérni régi életéhez – Pesten időközben minden megváltozott: apja meghalt, mostohaanyja újra férjhez ment, régi otthonukba idegen család költözött. A regény tárgyyszerű, már-már dokumentarista stílusa a holokaustt újszerű irodalmi megközelítést tette lehetővé. A könyvet számos nyelvre lefordították, 2003-tól a szerzőéhez hasonló korú és sorsú Kateřina Pošová fordításában csehül is olvasható. A regényből maga a szerző írt forgatókönyvet, amely alapján Koltai Lajos rendezésében 2005-ben került bemutatásra az azonos című film.

Ezekkel a sorokkal zárja Kertész a könyvét: *„Ahogy körülnéztem ezen a szelíd, alkonyati téren, ezen a viharvert s mégis ezer ígérettel teli utcán, máris éreztem, mint növekszik, mint gyülemlik bennem a készség: folytatni fogom folytathatatlan életemet.”* Ez a kijelentés nemcsak a mű főhőisére igaz. A tavasszal elhunyt szerző is tovább folytatja folytathatatlan életét- Nobel-díjas regényével örökre beírta magát a magyar és a világirodalom nagyjai közé.

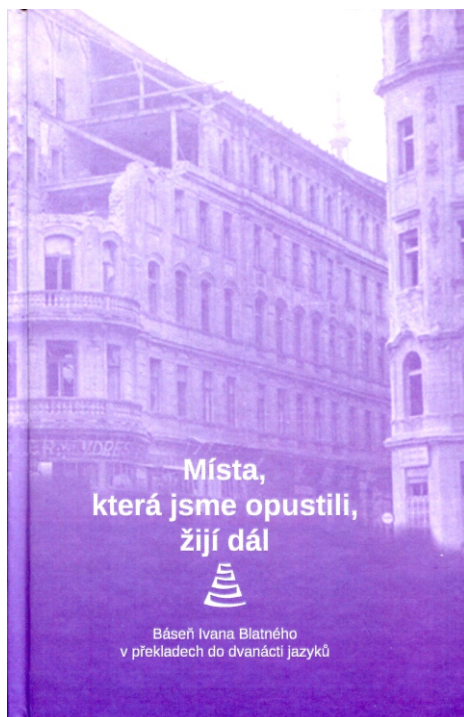
MAĎARSKÝ LAUREÁT NOBELOVY CENY IMRE KERTÉSZ

Maďarský spisovatel židovského původu, Imre Kertész se narodil v roce 1929 v Budapešti. Ve čtrnácti letech ho deportovali do Osvětimi a potom do Buchenwaldu, odkud se vrátil v roce 1945. Po návratu dokončil střední školu a po maturitě nastoupil do redakce deníku Világosság jako novinář. O pět let později deník převzali komunisté a Kertésze propustili. Poté se živil psaním zábavných divadelních her a muzikálů, později i překládáním z němčiny. Psal i novely, eseje a romány, které však žádný významný ohlas nevyvolaly. V roce 1975 publikoval částečně autobiografický román Člověk bez osudu (Sorstalanság), křehké vyprávění chlapce, který prošel koncentračním táborem. Román po svém prvním vydání prošel téměř bez povšimnutí.

Českému publiku byl Kertész znám díky románu Kaddiš za nenarozené dítě (Kaddis a meg nem született gyermekért) v překladu Dany Gálové. Autor jej osobně představil v listopadu 1998 v Maďarském kulturním středisku v Praze.

Kertészovým klíčovým románem je však Člověk bez osudu, který byl čtenářskou obcí znovuobjeven v 90. letech a způsobil senzaci. Je to dílo, za které byla Kertészovi v roce 2002 udělena Nobelova cena za literaturu. Jde o vyprávění židovského chlapce Gyuriho, postavené na kontrastu děsivosti života v koncentračních táborech a téměř nezúčastněného vyprávění dospívajícího teenagera. Prožíváme s ním dění od posledního dne s otcem před odchodem do Osvětimi, poté převelením do tábora v Zeitzu a následně do Buchenwaldu, kde se pomalu zotavuje z těžké nemoci a nakonec se tu dočká osvobození americkou armádou. Se skupinou krajanů pak putuje zpět do vlasti.

Pohled patnáctiletého chlapce na všechny ty události, utrpení, hrůzy, je mistrně zpracován. Vypravěč nesoudí, nehodnotí, nestěžuje si, nenaříká, bere skutečnost, jaká je, popisuje den za dnem a nesnaží se ospravedlňovat, vysvětlovat. Sděluje věcně to, co v závěru knihy shledá nesdělitelným. „Všichni se mě ptají jen na utrpení, na „hrůzy“: zatímco pro mě je snad právě tato

zkušenost tou nejpodstatnější. Ano, o tom bych jim měl vyprávět, až se mě zeptají příště. O štěstí v koncentračním táboře.“ (str. 203).

Český překlad románu je dílem Kateřiny Pošové, která, jak píše v dovětku ke knize, je člověkem vysoce povoláním už proto, že je jen o pár měsíců starší než autor, má zcela shodnou minulost a mnohé Kertészovy prožitky může prohlásit za své. Škoda jen, že verze, která delší dobu ležela u nakladatele, byla po udělení Nobelovy ceny autorovi zřejmě vydána narychlo a obsahuje četné chyby typografického charakteru. Přesto však je Kertészův román Člověk bez osudu knihou klíčovou, která by neměla ze žádné knihovny chybět.

*Összeállítás/Připravili:
Fodor Zsófia, Detáry Attila*

A 2016-os év eseménynaptára

Február 19., Brünn, Régi városháza

A CSMMSZ brünni szervezetének évváró tagsági gyűlése

Március 11., Magyarország Nagykövetsége, Prága

Ünnepi fogadás március 15. alkalmából

Március 15., Špilberk

Ünnepi megemlékezés és koszorúzás a magyar jakobinusok emléktáblájánál

Az 1848-49-es magyar forradalom és szabadságharc kitörésének 168. évfordulója alkalmából.

Társrendező: Kazinczy Ferenc Diákklub

Március 16., Brünn Régi városháza

Migránsok, iszlám, iszlamofóbia: mítoszok és valóság – vitaest

Vendégek: **Kovács Attila** iszlamológus, a pozsonyi Komenský Egyetem docense és **Czímer Gábor** újságíró.

Társrendező: Kazinczy Ferenc Diákklub

Április 11., Brünn, Rusty Nail Club

Kopogtatás nélkül: Okuláré projekt a költészet napján

Brünn is bekapcsolódott az **Okuláré**, a városokon és országhatárokon átívelő kortárs dráma ősbemutató-sorozat tizedik fordulójába.

Társrendező: Kazinczy Ferenc Diákklub

Április 12., Brünn, Régi városháza

Műveltségi vetélkedő

Társrendező: Kazinczy Ferenc Diákklub

Április 12., Brünn, Stará pekárna

Jazz koncert: Munkácsy Eszter Quartet

Társrendező: Agentura Art

Április 16-17., Rosice u Brna, SVČ

Hétvégi néptáncoktatás és összpontosítás

Mezőkölpényi néptáncok tanulása Bolgovics Gergő vezetésével.

Május 4., Brünn, Régi városháza

Szlovákiai parlamenti választások: látkép politikai földrendezés után – vitaest

Vendégek: **Tokár Géza** politológus, a Szlovákiai Magyarok Kerekasztalának szövivője és **Czímer Gábor** újságíró.

Társrendező: Kazinczy Ferenc Diákklub

Május 6., Brünn, Régi városháza

A Székiáltó együttes koncertje

Az 1974-ben alapított versenklő együttes a magyar és a világirodalom kortárs és klasszikus költőinek verseit énekelte.

Társrendező: Prágai Magyar Intézet, Kazinczy Ferenc Diákklub

Május 22., Brünn, Lužánky park

A Dél-Morva Kerület Nemzetiségeinek Napja

Az egész napos programban felléptek a dél-morvaországi kerületben élő nemzeti kisebbségek folklorcsoportjai és zenekarai. A magyar nemzeti kisebbséget a felsőszei **Bicskás zenekar** és a **Borvirág Néptánckör** táncosai képviselték.

Rendező: Dél-morvaországi Kerület – Nemzeti Kisebbségek Tanácsa

Május 23., Brünn, Janáček Színház

Győri Balett: Bolero / Carmina Burana – közös színházlátogatás

Május 29., Kuřim, kastélypark

Nemzetiségek Napja

A látogatók hét nemzeti kisebbség – köztük a magyar – kultúrájából és konyhájából is ízelítőt

kaphattak.

Rendezők: Kuřim város, kuřimi római katolikus plébánia

Június 6-12., Pozsony, Hviezdoslav tér

„Több, mint szomszéd” – Magyar Kulturális Hét Pozsonyban

Gasztrofesztivál és koncertek, kulturális rendezvények.

Rendezők: Magyarország Pozsonyi Nagykövetsége és a Pozsonyi Magyar Intézet

Június 12., Karviná-Fryštát, Masarykovo nám.

„Kultúrák találkozása” – nemzeti kisebbségek fesztiválja

Az **Óvári Gazdász Néptáncgyűttes** fellépése.

Rendező: Városi Kulturális Központ, Karviná

Június 14. és 22., Brünn, Plzeňský dvůr

Közös szurkolás a labdarúgó EB magyar mérkőzésein

Társ szervező: Kazinczy Ferenc Diákklub

Július 22., Brünn, Régi városháza

A CSMMSZ brünni szerveztének tagsági gyűlése

Augusztus 26-28., Kouty

A CSMMSZ 18. Művelődési Tábora és 12. Küldöttközgyűlése

Szeptember 13-17., Brünn, Lužánky park / J. Mahen Könyvtár / Régi városháza udvara / Kristályterem / Sokol I futballpálya / Moravské náměstí

BABYLONFEST 2016: a brünni nemzeti kisebbségek fesztiválja

Nemzetek fája; Irodalmi műhely; Nobel-díjasok; Open Air koncert; Komolyzenei koncert; Teremfoci-bajnokság; Babylon a Špilberk alatt.

Rendezők: Brünn város Nemzeti Kisebbségi Bizottsága és a nemzetiségek szervezetei

Szeptember 19., Brünn, Vila Tugendhat

Vojtek János zongorakoncertje

Vendég: **Friderikusz Péter** (HU) – violoncello.

Társrendező: Vila Tugendhat

Szeptember 27., Brünn, Régi városháza

A CSMMSZ brünni szerveztének tagsági gyűlése

Október 10., Pozsony, Ružinovi Művelődési Ház

Részvétel a XXX. Városi Kulturális Napok ünnepélyes megnyitásán

Függöny fel! – a komáromi Jókai Színház előadása.

MAGYAR KULTURÁLIS NAPOK 2016

Október 6., Brünn, Skleněná louka

Könyvbemutató: „Konyha, sör, főzés – Így főzők sört a konyhában”

Vendég: **Mucha Attila**, a könyv szerzője.

Társrendező: Kazinczy Ferenc Diákklub

Október 7., Brünn, Kavárna Trojka

Slam poetry és táncház

Közreműködtek: **György Ádám**, **Gyenge Veronika**, **Laboda Róbert** és **Varga Bianka** slammerek, valamint a **Pósfa zenekar** és **Bolgovics Gergő** táncoktató.

Társrendező: Kazinczy Ferenc Diákklub

Október 12., Brünn, Stará pekárna

Fekete Jenő & Horváth Misi (acoustic blues) – koncert

Társrendező: Agentura Art

Október 14., Brünn, Régi városháza

A Marcali Bajtársi Egyesület Dalárdájának koncertje

Október 15., Brünn, Szent Család-templom / Špilberk

Magyar nyelvű szentmise a Szent Család-templomban

A szentmisét celebrálta: **Balga Zoltán** atya (Prága).

Ünnepi megemlékezés és koszorúzás a magyar jacobinusok emléktáblájánál

Társrendező: Csemadok Pozsonypüspöki ASZ

November 12., Brünn, Hotel Kozák

A Magyar Kulturális Napok gálaestje

Közreműködtek: a **Szöttes Kamara Néptáncgyűttes** (Pozsony) és a **Gajmó Band** (Párkány).

Az est védnöke: Pető Tibor, Magyarország prágai nagykövete.

November 22., Brünn, Stará pekárna

Zsolt Kaltenecker's 1705 Trio – jazzkoncert

Társrendező: Agentura Art

November 25., Brünn, Régi városháza

Irodalmi est és író-olvasó találkozó

Vendégek: **Térey János** József Attila-díjas író,

költő, műfordító és **Harmath Artemisz** irodalomtörténész. A beszélgetést vezette: **Haklik Norbert** író.

Társrendezők: Kazinczy Ferenc Diákklub, Szépirodák Társasága

December 3., Brünn, Régi városháza

Magyar nyelvű adventi istentisztelet

Igét hirdetett: **Éles György** református lelkész (Prága).

Előadás: Arcképcsarnok az ötvenes évekből – megemlékezés az 1956-os forradalomról

Előadó: **Éles György**.

December 14., Brünn, Mamut Pub-Café

Elfeledett dallamok

Ünnepi találkozó és elfeledett karácsonyi népdalok tanulása a CSMMSZ ostravai szervezete tagjaival.

2016: Szent Márton-emlékév

HA FELTENNÉM OLVASÓINKNAK A KÉRDÉST, HOGY SZENT MÁRTON ÉLETÚTJÁN KÍVÜL MI KÖTI ÖSSZE A MAGYARORSZÁGI SZOMBATHELYT A FRANCIAORSZÁGI TOURS VÁROSÁVAL, REMÉLHETŐLEG AZT A VÁLASZT KAPNÁM, HOGY A VIA SANCTI MARTINI, AZAZ A SZENT MÁRTON ÚT. AZ EURÓPA TANÁCS 2005-BEN NYILVÁNÍTOTTA A KÉT VÁROS KÖZÖTT TALÁLHATÓ SZENT MÁRTONNAL KAPCSOLATOS EMLÉKEK FÜZÉRÉT EURÓPAI KULTURÁLIS ÚTVONALLÁ.

A Via Sancti Martini dél-morvaországi ágát 16 olyan település alkotja, ahol Szent Márton-templom áll. A Via Moravia kiépítéséhez és Szent Márton jelképes lábnymának blansko-i elhelyezéséhez a CSMMSZ brünni szervezetének tagjai is hozzájárultak. Az eseményről lapunk 2008-as számában számoltunk be, s a blansko-i Szent Márton templomot a Youtube-on megtekinthető rövidfilmünk is bemutatja (Magyarok nyomában Csehországban, I. rész – Morvaország).

A fellelhető források és a legenda szerint Szent Márton 316-ban született a pannóniai Savariában, melynek helyén a mai Szombathely városa található. Katonai tribunus fiaként tizenöt éves korában maga is katonának állt. A Római Birodalom katonái közül kitűnt jószágával, a betegek és a szegények iránti részvételével.

Tizennyolc éves korában Amiens-ben megkeresztelkedett – abban a városban, ahol egy didergő koldusnak adta a fele köpenyét. Álmban Jézus elmondta neki, hogy ő volt a koldus, akivel jót tett. A látomás hatására kereszténynek lett, elhagyta a katonai pályát, és térítő útra indult. Élete legfőbb céljának a keresztény hit terjesztését tartotta. Sokat utazott, Pannónián kívül Itáliában és Galliában, ahol térítette a pogányokat, hitközségeket szervezett, amelyek később vallási központokká váltak. A megtérített vidékekre elküldte tanítványait, hogy folytassák a keresztény hit megszilárdítását. Apostoli buzgósága, példamutató alázata révén Gallia-szerte ismerték, ahol 371-ben Tours püspökévé választották.

Az idén Szent Márton születésének 1700. évfordulóját ünnepli a katolikus keresztény világ. A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia 2016-ot Szent Márton-emlékvé nyilvánította. Ferenc pápa Dominik Duka bíborost, prágai érseket nevezte ki különleges küldöttévé a Szent Márton születésének 1700. évfordulója alkalmából Szombathelyen tartandó ünnepi szentmisére.

A szombathelyi egyházmegyében az emlékév jelmondata „Felemelő szeretet!”, ami kifejezi az egész ünnep szellemiségét, és egyrészt utal Szent Márton alázatos életére, másrészt kapcsolódik a Ferenc pápa által meghirdetett irgalmasság évéhez. A Szent Márton emlékév programsorozatában vezető szerepet vállalt a Pannonhalmi Főapátság, ami az idén ünnepi alapításának 1020. évfordulóját. Várszegi Asztrik főapát szerint Pannonhalmát alapítása óta áthatja a Mártonnal való kapcsolat, ugyanis Géza fejedelem a tours-i szent tiszteletére emeltette a monostort.

Az emlékévre a Pannonhalmi Főapátság a „Monasterium S[anc]ti Martini est nobis societas”, azaz „Közösségben vagyunk” jelmondatot választotta, a Szent Márton-év hivatalos leírásában pedig a következő olvasható: „Közösségben vagyunk egymással, amikor a középkor emberéhez hasonlóan félretesszük fizikai, egzisztenciális és szellemi biztonságunkat, és zarándokútra indulunk Márton felé. A zarándoklás egyszerre külső és belső történet. Fizikailag távolodunk életünk megszokott környezetétől, és a világ egy idegen, ismeretlen pontja felé közelítünk úgy, hogy közben idegen – esetenként ellenséges – környezetben kell áthaladnunk. Annak, aki Mártonnal valóban találkozni akar, nemcsak fizikai otthonát, hanem szellemi-lelki környezetét is hátra kell hagynia, hogy valami új befogadására legyen kész – olyan új dologéra, amely felett nincsen kontrollja, és amely esetleg meglepő kihívások elé állítja. Isten ugyanis, akire Márton szerzetes püspök rámutatott, a meglepetések Istene.”

Ha a kedves Olvasó meditáció céljából

vagy más indíttatással a zarándoklatot választja, nem kell mindenáron Szent Sakab útján a távoli Santiago de Compostella-ba menni. Kérdéseire megtalálhatja a választ Közép-Európában, Szent Márton útján is. Csak el kell indulni...

*Összeállította:
Detáry Attila*

Források:

<http://www.viasanctimartini.eu/tematikus-utvonalak/via-moravia>

<http://szentmarton.martinus.hu/>

https://hu.wikipedia.org/wiki/Szent_M%C3%A1rton-eml%C3%A9k%C3%A9v

<https://www.cirkev.cz/cs/aktuality/160708list-papeze-frantiska-kardinalu-dukovi-k-1700-vyroci-sv-martina>

60 ÉVE ZAJLOTT A "PESTI SRÁCOK" FORRADALMA

1956 BELEVÉSTE MAGÁT A MAGYAR TÖRTÉNELMÜNKBE. SAJNOS VALÓBAN VÉRREL ÍRÓDOTT ÉVSZÁM EZ. SOKAK VÉRÉVEL. IDÉN VAN 60 ÉVE, HOGY OKTÓBER 23-ÁN ELKEZDŐDÖTT BUDAPESTEN A FORRADALOM; HOGY A MAGYAR NÉP EGY EMBERKÉNT INDULT SZEMBE ÉS TÁMADT FEL AZ AKKOR URALKODÓ RENDSZER ELLEN.

De nézzünk egy rövid történelmi áttekintést, hogy mi is történt 1956 őszén.

Már ez év tavaszán forrongó volt a léghő, melyben követelték Rákosi Mátyás távozását. Az egyetemisták 16 pontba foglalták követeléseiket. Október 23-ra tüntetést szerveztek, amit először az MDP betiltott, majd később mégis engedélyezett. A Petőfi szobortól indult a tüntetés a Bem téren, majd a Kossuth téren folytatódott. A Városligetnél ledöntötték a rendszer szimbólumának tekintett Sztálin szobrot. Eközben a Magyar Rádió épületénél eldördültek az első lövések. Megkezdődött a fegyveres felkelés.

A párt igyekezett követni a változásokat a tömegek igényeinek megfelelően, kinevezték Nagy Imrét miniszterelnökké.

Október 25-én tragikus fordulatot vettek az események. A parlament előtt tüntető tömegbe az ÁVH egységei belelőttek, majdnem százan meghaltak és rengeteg sebesült lett. A sortűzeken feldühödött tömeg többször is a

kezébe vette az irányítást és az igazságszolgáltatást: ávósokat lincseltek meg.

Október 30-a kiemelkedő fontosságú dátum: ezen a napon kezdődött meg a szovjet csapatok kivonulása, kiengedték a börtönből a politikai foglyokat, köztük a több éve raboskodó Mindszenty Józsefet is.

Sajnos nem tartott sokáig a fellélegezés. Mivel Szovjetunió szabad kezet kapott a magyarországi helyzet rendezésére, így élt is a lehetőséggel.

November 4-én megindult az orosz hadigépezet a magyar forradalom eltiprására. A törvényes hatalommal szemben Moszkva bábkormányt állított fel, élén Kádár Jánossal. Nagy Imre a jugoszláv nagykövetségre menekült. A szabadságharcot leverték, majd az új rendszer megkezdte a forradalomban részt vettek megbüntetését.

De most az események nagyvonalakban történő felvázolásán túl nézzük meg a „pesti srácok” szerepét a harcokban. A „pesti srácok” javarészt tizen- vagy huszoneves fiatal munkásokból állt (25 évesnél fiatalabb korosztály), akik nagyban befolyásolták az események menetét. Elmondható, hogy nélkülük az 1956-os szabadságharc néhány napon belül valamilyen kompromisszumba torkollott volna.

A felkelők lehetséges indítékai rendkívül változatos képet mutattak: voltak köztük egyetemisták, akik a 16 pont érvényesítését szerették volna véghez vinni; volt, aki a Szabad Európa rádió adásainak hatására fogott fegyvert; mások anyagi helyzetük javulását várták a végkifejlettől; és természetesen akadtak olyanok is, akik hirtelen felindulásból ragadtak fegyvert. De egy a lényeg: együtt, ugyanazon dolog ellen harcoltak.

Primitív eszközökkel (kézifegyverek, benzines palackok, molotov koktélok) küzdöttek a szovjet

tankokkal szemben. A felkelők nagy része a csaták alatt tanult meg a fegyverekkel bánni. Akik ismerték azok használatát, ők tanították a tapasztalatlanokat – ebből kifolyólag több szerencsétlenség is történt a 13-15 éves gyerekek körében. A forradalom és szabadságharc időszakában bekövetkezett veszteségek 44%-át a "pesti srácok" korszálja adja.

Közülük is kiemelkedő alak volt a forradalom legfiatalabb mártírja, a 15 éves Mansfeld Péter. A legfőbb bűne az volt a hatalom szemében, hogy egy pillanatra sem tört meg, lázadó magatartásával a végletekig maga ellen fordította a kommunista fenntartóság képviselőit.

De hogy hogyan is élték meg ezeket az időket a „pesti srácok”, beszéljenek róla ők maguk – néhány visszaemlékezés formájában. Az ő szavaik által talán jobban belelátunk, jobban megértjük, mi hajtotta, űzte őket, hogy felemeljék a hangjukat és fegyvert ragadjanak.

Az alábbi visszaemlékezések válogatás Orbán Éva: Üzenet a barikádokról (FSP Literátos DTP Nyomda Kft., Budapest, 1993) című könyvéből.

1. „A november 4-e utáni harcokban sok, szinte még gyerekeMBER harcolt. A magyar fiúk a híd tetején helyezkedtek el, onnan lőttek géppuskával az orosz járművekre. Persze reménytelenül. Az oroszok visszalőttek a hídra, de nem tudták őket eltalálni, mert a tetőn voltak. Nem tudom, volt-e sebesült közöttük. De amikor elmentek a tenyészállat-telepre, ott az oroszok tizenhat fiatal gyereket lőttek agyon közülük. Teherautón hozták a tizenhat, gyalogatlan deszkából készült koporsót, négyesével egymáson keresztbe téve, így vitték ki a holtakat a temetőbe. Köztük volt egy hét év körüli fiúgyerek meg a testvére. Őket is az oroszok lőtték agyon. Ez a kisfiú most is elöttem van. A bátyja géppisztolyos harcos volt, olyan tizenöt esztendősen lehetett. A kicsi húzta utána a géppisztolytárat, ami vászontárban volt. A kicsi mindig futott a tárral a testvére után. Ezek a gyerekek mind ilyen fiatalok voltak.

Egyikük sem igen volt idősebb tizenöt évesnél.” (Kiss Ferenc, 54. o.)

2. „A Körúton lakott egy nyolc év körüli kislány, akit csak sírni láttunk. A derekára kis benzines üvegek voltak kötve.

„Te miért mész a tankok elé?”- kérdeztük. Nem válaszolt. MI nem tudtunk megállni, tovább sodort a tömeg meg a félelem. A kislány a tank alá bújt. Ez a kislány egy csomó ruszki tankot felrobbantott. A tankok egymást lobbantották be a benzintől. A kislány „aga is a tankok alatt égett el, a benzines üvegekkel a derekán. Másnap tudtuk meg a lakóktól, hogy a kapualjban a gyerek szeme láttára géppisztolyozták le a szüleit. Az apját és az édesanyját siratta. Megbosszulta őket és utánuk ment.” (özü. M. Gáborné, 162. o.)

3. „Másnap, 26-án reggel gondoltam egyet, és mielőtt a Minisztériumban bementem volna – 26 évesen meggondolatlanul- , elmentem a Parlament előtti térre.

Akkor már nem lőttek, de 30-40 páncélos még ott állt, csatárláncban. Némaságba burkolózva, behúzva a tető, sehol egy alóla kikandikáló parancsnok. A Parlament felől nézve, a bal oldali saroktól, átlós irányban mentem át a téren. Amit én ott láttam, még azok után is, hogy előző nap elvitték a halottakat, az valami iszonyat volt. Állkapocs-darabok, végtagmaradványok, ruhadarabok, cipők, kesztyűk, réklicskék – és mindez csupa-csupa vér... Ott heverték még, a téren. Én- egyedül- háttal álltam az orosz páncélosok ágyúcsöveinek, de végignéztem jobbra és balra. Mindig arra gondoltam, hogy no, most fognak a hátamban löni egy sorozatot. Mert aki ezt látja, az nem maradhat életben: tanúnak. Akkor már se visszamenni, se elfutni nem lehetett. Azt végiggondoltam magamban, hogy futni nem szabad, mert akkor... És mentem, egyre gyorsuló lélegzettel a téren. Az utolsó métereket már nem bírtam tovább, rohanni kezdtem, amikor megláttam az első kapualjat, ahová bemenekülhettem. Nem lőttek utánam. Én ezt láttam a Parlament előtti téren, 26-án reggel.” (Bálint János, 25. o.)

4. „Arra is emlékszem, hogy sok kirakat be volt törve. A sarkon az alagsorban volt egy édesség bolt. Éhes, civilruhás fiatalok jöttek, és benyúltak a betört üvegen át. A Kilián laktanya előtt álltam vöröskeresztes köpenyben. A parancsnokságról egy katonatiszt jött ki, és azt mondta a fiataloknak: „Ide figyeljétek! A haza becsületére cselekedjétek!” Akkor egy szőke 22 éves fiú megszólalt: „Legyen nyugodt! Én irányítom őket. Amit elvesznek, ki is fizetik. Éhesek. Én láttam, hogy az elvett ennivalóért pénzt tettek a kirakatba.” (özv. M Gáborné, 162. o.)

Végezetül pedig talán az alábbi visszaemlékezés írja le, hogy milyen érzés volt akkor bennük. Hogy miért harcoltak. Hogy miért volt érdemes újra és újra nekiindulni.

„Olyan feledhetetlen összetartozás- és együvé tartozás-érzése volt az embernek, hogy ez a mindig széthúzó magyarság végre egységes tudott lenni. Minden ember a testvérének érezte a másikat. Amikor sorbaálltunk akár kenyérért akár vízért, vagy valami élelmiszerért, egymást előre engedő előzékenységgel fordultak egymáshoz az emberek. Valami csodálatos, katartikus érzés volt az

emberekben. Mintha valami ezeréves átoktól vagy büntől szabadultunk volna meg. Dávid legyőzte Góliátot. Igazi, belső felszabadultság érzése volt az a határtalan türelem és szeretet, amely az embereknek egymáshoz való kapcsolatában is kifejezésre jutott. Sajnálom az utánam jövő generációt, hogy ezt a érzést nem élték át. Mert ilyen nagyon ritkán adódik egy nemzet életében. Világtörténelmi jelentőségű esemény volt ez. Bele kell borzongani.” (Jakab Zoltán, 133. o.)

Nézzünk magunkba: ma tapasztalunk ilyet? Ma tudjuk, milyen a nemzeti összetartozás érzése? Talán nem kell egy szabadságharc ahhoz, hogy összefogjunk. Talán csak az kell, hogy elfogadjuk a másikat. Egymást. Hogy nyitottak legyünk és nemcsak kritikusak. Hisz képesek vagyunk rá, a történelmünk ennek bizonyítója.

Akkor pedig éljük is meg, ne csak beszéljünk róla.

Legyenek példák számunkra a „pesti srácok”, hogy elmondhassuk: ma is van gyümölcse a 60 éve zajlott küzdelmünknek.

*Összeállította:
Demjén Izabella*

MOZART NYOMÁBAN BRÜNNBEN

A 260 ÉVVEL EZELŐTT SZÜLETETT WOLFGANG AMADEUS MOZART JELENTŐSÉGÉRŐL ALIGHA TUDUNK LAPUNKBAN ÚJAT ÍRNI. A KOMPONÁLÁSON KÍVÜL A CSODAGYEREK CSEMBALÓN ÉS KLAVICHORDON, ORGONÁN ÉS ►

HEGEDŰN IS JÁTSZOTT.
ZENESZERZŐI ÉLETMŰVE CSODA:
RÖVID, DE HIHETETLENŰL
TERMÉKENY PÁLYAFUTÁSA ALATT
MOZART TÖBB MINT 600
ZENEMŰVET KOMPONÁLT,
ANNYIT, MINT MÁSOK 50-60 ÉV
ALATT. MINDMÁIG A
LEGJÁTSZOTTABB ZENESZERŐK
KÖZÉ TARTOZIK. MŰVEI A
LEGTÖBB HALLAGATÓT AZ ELSŐ
HANGNÁL MAGUKKAL
RAGADJÁK.

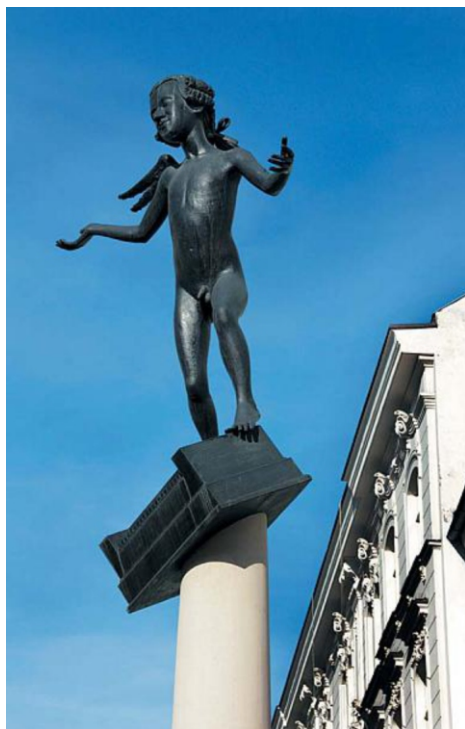
Mozart kisgyerek korától szinte teljes pályafutása során utazott, és tehetségével elkápráztatta kora zeneértő publikumát. Fellépései helyét Európa-szerte emléktáblák jelzik. Ezek közé a helyek közé tartozik Brünn is, ahol 1767 telén koncertezett. A városközpontban, a Koblizná utca 3. számú épület falán látható emléktábla 1956-ban, a zeneszerző születésének 200. évfordulóján helyezték itt el. A 11 éves Mozart brünni tarkózkodását Jiří Sehnal professor foglalja össze városunk honlapján. Eszerint Leopold Mozart a gyermek Wolfgangot és Mária Annát 1767 őszén hozta Morvaországba, hogy megmentse őket a bécsi himlőjárványtól.

Az első brünni látogatásra október 24. és 26. között került sor, amikor eddig tisztázatlan helyen szálltak meg. Azt viszont tudjuk, hogy látogatásuk alatt találkoztak Siegmund Christoph Schrattenbach érsekkel, akinek meghívására decemberben – Olmützből Bécsbe tarva – ismét megálltak. A decemberi látogatás során nagy valószínűséggel a Koblizná utcai Schrattenbach palotában szálltak meg, ahol az 1956-ban elhelyezett emléktábla található. A gyermekvirtuóz Mozart a feljegyzések szerint december 30-án a mai Reduta színház épületében lépett fel (Zelný trh 4). Erre az eseményre emlékeztet Kurt Gebauer Mozartot ábrázoló szobra, amit a

színházépületénél 2008-ban állítottak. A zongorán egyensúlyozó felnőtt fejű gyermek alkalmasint a koraérett lángelmét jelképezi, aki már akkor komponált, amikor legtöbb kortársa még olvasni sem tudott.

A művészeti élményen kívül Mozart zenéjének van gyakorlati haszna is. Ma már tudományosan bizonyított, hogy a zene bizonyos fajtái gyógyító hatásúak – kedvezően hatnak a lélegzésre, a vérnyomásra, az immunrendszerre, az idekrendszerre, a hangulatra és az emésztésre. Mozart művei is ebbe a kategóriába tartoznak. A kanadai Edmonton városában például a nyilvános tereken Mozart vonósnégyesei szólnak a zaklatott járókelők megnyugtatóására. A halhatatlan mester művei az oktatás területén is hatásosnak bizonyultak: az Egyesült Államokban az angolul tanuló bevándorlók gyorsabban tanulnak, ha közben a háttérben Mozart zenéje szól.

DA

A BRÜNNI VÍZTÁROZÓ

BRÜNN „TENGERE“, A VÁROSKÖZPONTTÓL ÉSZAKNYUGATI IRÁNYBAN TALÁLHATÓ VÍZTÁROZÓ 2016-BAN KÉT FONTOS ÉVFORDULÓT IS ÜNNEPEL: 80 ÉVE KEZDŐDÖTT MEG AZ ÉPÍTÉSE, VALAMINT 70 ÉVVEL EZELŐTT INDULT MEG RAJTA A MENETREND SZERINTI SÉTAHAJÓ-KÖZLEKEDÉS.

A jellegzetes brünni cseh-német keveréknyelv, a hantec Prýgl vagy Prygl néven emlegeti a Svratka folyón kiépített víztározót, amely napjainkban a város és a környék lakosainak, valamint az idelátogató turistáknak egyik kedvelt kiránduló- és üdülőhelye. Építésének gondolata már az első világháború előtt is felmerült, hiszen esős időszakokban gyakran megáradt és okozott károkat a folyó vize.

A víztározó kiépítésének konkrét tervei az 1920-as évek végén készültek el, és 1929-ben adták ki az illetékes hivatalok az szükséges engedélyeket. Az időközben kialakult gazdasági válság miatt azonban az eredeti tervek átdolgozásra szorultak, és az építkezés ténylegesen csak 1936-ban kezdődött meg. Hogy a folyó völgyben kialakítható legyen a víztározó, szükséges volt a folyóparti falu, Kníničky felszámolása és lakosainak kiköltöztetése, akik 1937-ben a régi otthonunktól mintegy egy kilométerre újonnan kiépített Kníničky községbe (ma Brünn egyik városrésze) költöztek. A víztározó építési munkálatai már a háború alatt, 1940-ben fejeződtek be. A több mint kilenc kilométer hosszú víztározó Veverská Bytíška községnél kezdődik és a Kníničky és Bystrc között kiépített

gátnál ér véget, amely egyúttal vízierőműként is szolgál.

A második világháború végén a visszavonuló német hadsereg fel akarta robbantani a gátat, amivel mérhetetlen károkat okoztak volna nem csak a vízmű, de a brünni lakosság biztonsága szempontjából is. 1945 áprilisában azonban František Šíkula gátőr és a környékbeli lakosok közreműködésével sikerült megelőzni a tragédiát, és a leginkább sérült vízierőmű a szükséges javításokat követően újra megkezdhette működését.

A SÉTAHAJÓK

A hajóközlekedés ünnepélyes megindítására 1946. május 5-én került sor, amikor két, 103 fő befogadóképességű, „Morava” és „Brno” névre keresztelt sétahajót eresztettek vízre Bystrc kikötőjében. Az azóta eltelt hét évtizedben többféle típusú és elnevezésű hajó is része volt a városi tömegközlekedés „flotillájának”. Napjainkban a sétahajó-szezon a víztározón áprilistól októberig tart, és menetrend szerint hat hajó biztosítja a kirándulók szállítását a Bystrc-kikötő – Veveří – Veverská Bytíška útvonalon. Az egyik hajó, a „Brno” régebbi típusú, egyfedélzetű, 120 utast tud befogadni, a másik öt pedig újabb típusú, emeletes, 200 fő

befogadóképeségű – ezek Brünn testvérvárosainak nevét viselik (Bécs, Lipcse, Stuttgart, Utrecht és Dallas).

A VEVEŘÍ VÁR

A középkori eredetű, a Svatka folyó és a Veverka patak találkozásánál álló vár valószínűleg már a 13. század közepén létezett. A 17. században sikeresen állt ellen a svédek támadásainak. A két világháború között az arisztokrata tulajdont negatívan befolyásoló birtokreformok utolsó tulajdonosát arra kényszerítették, hogy a várat eladja a csehszlovák államnak (1925). Néhány évvel korábban, 1908-ban a tulajdonos angol báró még Winston Churchillt és feleségét nászútjuk alkalmával látta itt vendégül. Az ország egyik legnagyobb kiterjedésű várkomplexuma a második világháború végén megsérült, az 1950-es években szakiskola működött benne, majd a 70-es években vetették fel egy nemzetközi diák- és kongresszusi központ kialakításának tervét, de ez végül nem valósult meg (az épületegyüttesen állagmegőrzés céljából végzett munkák azonban további károkat ejtettek). 1999-től a műemlékvédelmi hivatal

brünni kirendeltségének gondnoksága alatt áll, megkezdődött fokozatos felújítása, a látogatók előtt 2002-ben nyitották meg.

HITLER AUTÓPÁLYÁJA

Ez a név és az A88 rövidítés is Adolf Hitler egyik nagyszabású építkezési tervét takarja: a 320 km hosszú autópálya projektjét, amely a jelentős sziléziai ipari központot, Boroslót (Wrocław, ma Lengyelország) és Bécsset volt hivatott összekötni. A müncheni egyezményt követően 1938 decemberében kezdődtek meg a tárgyalások az építkezésről, a munkálatok pedig 1939-ben. A projekt finanszírozója Németország, a fő kivitelező a német Reichsautobahn társaság volt, Csehszlovákia pedig ingyen adta a projekthez a telkeket. Az autópálya-projekt műszaki paraméterei a 30-as évek német autópályáinak feleltek meg. A Cseh-Morva Protektorátus létrejötte felgyorsította ugyan a munkákat, de 1942-ben a németek haborús sikertelensége és anyagi okok miatt leállították az építkezést. A tervezett szakaszon megépült ugyan néhány híd, pillér és útszakasz, ill. ezek torzói, a teljes projekt megvalósítására azonban nem került sor. Az autópálya útvonala

éppen a víztározó gátjának közvetlen közelében szelte volna át a Svratkát, ahol az időközben elkészült egyik tartópillére ma is jól látható. Az autópálya egy rövid szakasza pedig Brünn egyik utcájaként épült meg később, 1991-től a „Stará dálnice” (Régi autópálya) nevet viseli, és Bystrc városrészt köti össze Troubskoval.

A SOKOL STRAND

A víztározó bal partján található, sokak által látogatott üdülőhely, a sétahajók egyik megállója. Elnevezését a közelben található sportközponttól kapta, amelyet a második világháborút követően a Sokol egyesület alakított ki. A komplexumot sportpálya, ötven méteres úszómedence és a víztározó partján felépített tíz méteres ugrótorony alkotta. A medencét hideg vize miatt végül néhány év után már nem használták, betemették, a helyén ma strandröplabda-pálya van, az ugrótorony az 1980-as évekig használatban maradt, majd balesetveszélyessége miatt végül lebontották.

A VÍZTÁROZÓ TISZTÍTÁSA

A vízben elszaporodó cianobaktériumok a 2000-es évek elején a vízminőség nagymértékű romlásához vezettek, ezért 2009 nyarán

fokozatosan leeresztették a víz jelentős részét (10 méterrel csökkent a vízoszlop magassága). Ez lehetővé tette a leülepedett szennyeződésektől való megtisztítást, továbbá vegyi úton való kezeléssel, a víz oxigénnel történő dúsításával és egyes halfajok telepítésével sikerült helyreállítani a biológiai egyensúlyát, így azóta a minősége az emberi egészségre ártalmatlan, fürdőzésre megfelelő. A tisztítási munkákat követően 2010 tavaszán telítették meg újra a tározót, a 2009-es szezonban a sétahajók tehát nem közlekedtek.

A VÍZTÁROZÓ OLIMPIAI BAJNOKA

A víztározó több sportegyesület otthona, igazi paradicsoma a vízisportok kedvelőinek és az azokat versenyszerűen űzőknek. Itt kezdte – szintén olimpikon evezős édesapja példája nyomán – sportolói pályafutását Miroslava Topinková Knapková, aki a 2012-ben Londonban megrendezett XXX. nyári olimpiai játékok női egyptárevezős (szkiff) versenyében a legjobbnak bizonyult, és felállhatott a dobogó legmagasabb fokára.

*Összeállította:
Ambrus Tünde*

A HANÁ TÉRSÉG ATHÉNJE

LAPUNK KORÁBBI SZÁMAIBAN MÁR ÍRTUNK OLYAN MORVAORSZÁGI ÉPÍTÉSZETI REMEKMŰVEKRŐL, AMIK AZ UTÓBBI KÉT ÉVTIZETBEN FELKERÜLTEK AZ UNESCO VILÁGÖRÖKSÉG LISTÁJÁRA. OLVASÓINK TALÁN MÉG EMLÉKEZNEK A LUDWIG MIES VAN DER ROHE TERVEI ALAPJÁN ÉPÜLT BRÜNNI FUNKCIONALISTA TUGENDHAT VILLÁRA VAGY JAN BLAŽEJ SANTINI SAJÁTOS BAROKK GÓTIKÁJÁNAK GYÖNGYSZEMÉRE, A ŽĎÁR NAD SÁZAVOU-I KASTÉLY KÖZELÉBEN TALÁLHATÓ NEPOMUKI SZENT JÁNOS TEMPLOMRA.

Idei számunkban egy újabb morvaországi gyöngyszemet szeretnénk bemutatni, mégpedig a tartomány névadó folyója – a Morava – partján fekvő Kroměřížt. Kulturális jelentősége

miatt a mintegy 30 000 lakosú várost a Haná régió Aténjeként szokták emlegetni. Kroměříž főtere, a mellette álló érseki palota s annak kertje, valamint az ezektől körülbelül egy kilométerre levő Virágoskert (Květná zahrada) 1998-ban vált a Világörökség részévé.

Kroměříž története a 7. századig vezethető vissza, amikor a város helyén szláv település létesült. Középkori felvirágzása főleg annak köszönhető, hogy a település a 12. században az olomouci (Olmütz) püspökség birtokába került. 1260-ban Bruno Schauenburk püspök városi rangra emelte, gótikus várat, templomot és védelmi rendszert építtetett ki, s az ő idejében vált a város az olmützi püspökök nyári rezidenciájává. A középkor végén hatalmi harcok miatt stagnált a város fejlődése, a reneszánsz idején viszont új erőre kapott: megkezdődött a reneszánsz kastély építése, és Stanislav Thurzo püspök a várost Krakóhoz hasonló reneszánsz központtá igyekezett formálni. A harmincéves háború idején a svédekkel folytatott harcban a város óriási károkat szenvedett: a lakosság két harmada elpusztult, leégtek a könyvtárak, s a svédek elégették a városházán levő összes dokumentumot. Az 1660-as évek közepén, Karel Lichtenstein-Kastelkorn püspök idején

megkezdődött a város újjáépítése, ami magában foglalta a kastély, a kastélykert és a főtér házainak felújítását, továbbá a már említett Virágoskert kialakítását. Ez az újjáépítés mindmáig meghatározza a város arculatát. A város későbbi jelentőségét jelző történelmi érdekesség, hogy az 1848-as forradalmi év végén másfél hónapig a kroměříži kastélyban ülésezett a törvényhozó birodalmi gyűlés, és a kastélyban lakott az uralkodó család nagy része is. A kroměříži tartózkodás alatt, 1848. december 2-án Olomoucban lépett trónra az akkor 18 éves I. Ferenc József.

A korai barokk stílusú **Püspöki Palota** a harmincéves háborúban lerombolt reneszánsz kastély helyén épült Filiberto Lucchese és Giovanni Pietro Tencalla olasz építészek tervei alapján. A zárt udvarú, négyzet alapú, háromszintes épületet egy 84 méter magas torony ékesíti.

A kastélyban levő **gazdagon díszített termek** gyűjteményeknek adnak otthont, reprezentációs célt szolgálnak, és itt található a püspökség gazdasági igazgatósága is. Különös figyelmet érdemel a **képtár**, ahol jelentős XV-XVIII. századi festmények láthatók, mint például Tiziano Apolló és Marsyas-a vagy Veronese, Cranach, Breughel és Van Dyck festményei. A további termek közül kiemelkedik a vadász-, a trón-, az ülésterem, a régi könyvtár, a díszterem és az érseki magánrezidencia termei. I. Ferenc József 1885-ben a kastélyban látta vendégül III. Sándor orosz cárt – erre emlékeztet a cártér, ahol az uralkodót fogadták és amelynek falait I. Ferenc József és neje Erzsébet királyné, Mária Terézia és férje Lotharingiai Ferenc portréi díszítik valamint a vadászterem, ahol a cár látogatásakor tartott vadászat trófeái láthatók.

A **kastélykönyvtár** régi és új része összesen mintegy 90 000 könyvet, grafikát és kottát őriz, továbbá kiállítási tárgyai közé tartozik egy 1640-ből származó glóbusz is, ami a világról és a kontinensekről alkotott korabeli elképzelést szemlélteti. Említést érdemel a kastélyban található több mint 10.000 darabot számláló

egyházi **érmegyűjtemény** is, amit számában a világon csak a vatikáni gyűjtemény előz meg.

A **kastélykert** a középkorban a palota lakóit látta el gyümölcssel és zöldséggel. A harmincéves háború után barokk kertté alakították át, ahol a növényeken kívül tavak, patakok, pavilonok formálják a látképet és a látogatói élményt. A 64 hektárnyi terület határát a Morava folyó képezi, melynek mellékágai és csatornái átjárják a park területét, több kis tavat táplálva, alkalmat adva nyári csónakázásra és téli korcsolyázásra. A legszebb csehországi parkok közé tartozó kroměříži kastélykert látónivalói közé tartoznak az antik, gótikus vagy keleti stílusú építmények, például a félkör alakú Pompei oszlopsor, az íjászokat ábrázoló keleti szobrocskával díszített kínai pavilion vagy a felvilágosodás szimbolikáját magában hordozó Barátság temploma.

A **Virágoskert** (Květná zahrada) a város harmincéves háború utáni felújítása után keletkezett kertépítészeti remekmű. A Karel Lichtenstein-Kastelkorn püspök megrendelésére Filiberto Lucchese és Giovanni Pietro Tencalla tervei alapján 1665 és 1675 között kiépített kert sajátos ötvözet a reneszánsz olasz és a barokk-klasszicista francia kerteknek. Anton Arche 19. századi és Pavel Janák 20. századi módosításai nem bontották meg a kert eredetiségét. A szépen formált növényzethez, a mértanilag megformált fákhoz és a labirintushoz elegánsan illeszkednek az épületek és a szobrok. A vegetációs időszak fázisaiban más-más növények virágoznak,

tavasszal például a leglátványosabb a Holland kert, ahol ilyenkor tulipánok ezrei virágoznak. A kert elengedhetetlen eleme a víz – a szökőkutakon kívül van Pisztrángos tó, és víz veszi körül a nemrég felújított madárházat is. Érdekes domborzati elem a Nyulak dombja, amelynek tetején Diana, a vadászat istennője szobra látható. A kert központi építménye a Rotunda – egy nyolcszög alaprajzú kupolával fedett csarnok, amelynek a középpontjában a Föld forgását mutató Foucault-inga leng. A 16 hektárnyi területű kert észak-nyugati oldalát egy 244 méter hosszú Kolonád határolja, melynek árkádsora alatt a görög és római mitológiát idéző szobrok sorakoznak. Az építmény tetejéről gyönyörű kilátás nyílik a kertre.

A Főtér részletes leírására itt nem vállalkozunk, olvasóinknak be kell érniük egy fotóval. Reméljük viszont, hogy a kastély és a kertek rövid leírása felkeltette érdeklődésüket, s útra kelnek az egyre szépülő Kroměřížbe, és a városnézést a Főtéren kezdik majd.

Végül hadd soroljuk fel Kroměříž néhány híres szülőltjét:

Max Švabinský (1873–1962), festő

Václav Talich (1883–1961), Cseh Filharmónia karmestere

Max Spielmann (1881–1970), építész

Jaroslav Koutecký (1922–2005), fizikai kémikus, professzor

Karel Kryl (1944–1994), énekes, költő, zeneszerző

MI ÉS HOGYAN KERÜLHET FEL AZ UNESCO VILÁGÖRÖKSÉG LISTÁJÁRA?

A lista az 1972. november 16-án született UNESCO Világörökség Egyezmény alapján bővül, kiemelkedő jelentőségű és egyetemes értéket képviselő kulturális és természeti örökségi helyszínek kerülhetnek fel rá, amelyek nemcsak egy adott ország, hanem az egész emberiség számára egyedi jelentőséggel bírnak.

Más szóval egy olyan „leg-” listáról van

szó, amelyre kulturális értékek esetében a történelmi szempontból legautentikusabb, legegységibb, egy-egy kort, építészeti stílust, kultúrát leginkább tükröző értékek kerülhetnek fel, illetve azon természeti örökségek, amelyek viszonylag még érintetlenek és kiemelkedő példái valamilyen természeti folyamatnak.

Ahhoz, hogy egy érték felkerülhessen a listára, biztosítani kell annak hosszútávú fennmaradását. Mivel ez egy hosszú folyamat, nem csoda, hogy a lista csak lassan bővül, és rengetegen várnak a felkerülésre.

A VILÁGÖRÖKSÉG LISTÁJÁN SZEREPLŐ CSEHORSZÁGI ÉRTÉKEK:

- **Prága** történelmi központja (1992)
- **Český Krumlov** történelmi központja (1992)
- **Telč** történelmi központja (1992)
- A Nepomuki Szent János zárandoktemplom, Zelená Hora, **Žďár nad Sázavou** (1994)
- **Kutná Hora**: a történelmi városközpont a Szent Barbara templommal és a sedleci Miasszonyunk katedrálissal (1995)
- **Lednice – Valdice**, kultúrtáj (1996)
- **Holašovice**, történelmi falutelepülés (1998)
- **Kroměříž** kertjei és kastélya (1998)
- **Litomyšl**, kastély (1999)
- A Szentháromság-oszlop, **Olomouc** (Olmütz) (2000)
- A Tugendhat villa **Brno** (Brünn) (2001)
- **Třebíč** Zsidó Negyede és a Szent Prokop Bazilika (2003)

A CSEH VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOSOK (A FOLYAMAT ELINDÍTÁSÁNAK ÉVSZÁMA):

- A Český ráj (Cseh Paradicsom) Szikla Városai (2001) – az egyedüli cseh természeti örökségi helyszín!
- Kultúrtáj és ménes Kladruby nad Labem-nél

(2007)

- A jelenlegi prágai világörökség területek kibővítése a környező fontos történelmi-kulturális emlékekkel (2007)
- A Třeboň-i medence halastó hálózata (2001)
- Az Érchegység (Krušné hory) bányavidéke (kultúrtáj) (2012)
- Ještěd hegycsúcson álló szálloda és TV adó torony (2007)
- A Velké Losiny-i papírmalom (2001)
- Slavonice – reneszánsz házak (2001)
- A Nagy Morva helyszínek: Mikulčice: a Morva Fejedelemség egykori központja, és a Szent Margit-templom Kopčany-ban
- A Kuks melletti Betlehem-szoborpark (2001)
- A Terezíni erőd (2001)
- Ostrava ipar-komplexumai (2001)
- Karlštejn vára (2001)

- A Luhačovicei fürdő (2001)
- A Nyugat-Csehországi Fürdőváros Háromszög (2008)
- Žatec, a komló városa (2007)

Összeállította:
Detáry Attila

TÁMOGATÓINK ÉS PARTNEREINK A 2016-OS ÉVBEN

NAŠI SPONZOŘI A PARTNEŘI V ROCE 2016

CSK Kulturális Minisztériuma / Ministerstvo kultury ČR | Brünn város / Statutární město Brno | Dél-morvaországi Kerület / Jihomoravský kraj | Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Magyarország | Magyarország Prágai Nagykövetsége | Szépírók Társasága | Csemadok Pozsonyi Városi Választmánya | Kazinczy Ferenc Diákklub | Jihomoravská armaturka spol. s r.o. | PortaTherm s.r.o. | Sta-Bo XXL spol. s r.o. | Sweco Hydroprojekt, a.s.

BETHLEN GÁBOR
Alap

ČESKÉ RESUMÉ

V úvodní rubrice Ze života svazu přinášíme shrnutí významných událostí našeho spolku, které se odehrály v roce 2016. Podrobněji informujeme o vzpomínkové slavnosti a pietním aktu u příležitosti 168. výročí maďarské revoluce v letech 1848/49, která se konala 15. března 2016 u pamětní desky uherských jakobínů na brněnském Špilberku, o schválení nových stanov Svazu Maďarů žijících v českých zemích na XII. sjezdu delegátů, které se konalo v srpnu 2016 v Koutech a o 9. ročníku Babylonfestu – festivalu brněnských národnostních menšin (září 2016).

Rubrika Výročí je věnována pamětnímu roku svatého Martina (316-397), rodáka ze Savarie, biskupa z Tours, od jehož narození letos uplynulo 1700 let. Další příspěvek připomíná 60. výročí významné události novodobých maďarských dějin, revoluce v roce 1956.

V rubrice Procházky po Brně jsme se tentokrát vydali po stopách slavného skladatele W. A. Mozarta v jihomoravské metropoli a představíme také několik zajímavostí z okolí Brněnské přehrady, která letos slaví 80. výročí zahájení výstavby a 70. výročí zahájení lodní dopravy.

Rubrika Naše dědictví představí „Hanácké Athény“, město Kroměříž, které bylo v roce 1997 nejkrásnějším historickým městem ČR a v roce 1998 byl zdejší Arcibiskupský zámek spolu s Květnou a Podzámeckou zahradou zapsán na listinu světového kulturního dědictví UNESCO.

Registrace / Regisztrációs szám

MK ČR E 11196

Vychází za finanční podpory Magistrátu města Brna a Nadace Rákóczi
A folyóirat megjelenését Brünn Város Polgármesteri Hivatala és a Rákóczi Alapítvány támogatja